

Biriuk L. Y., Remniova N. Y. Primary school teacher's ready to apply critical thinking technology: essence and structure

At the present stage, the urgent task of training competitive professionals capable of innovative pedagogical activities at the level of world standards is the formation of the readiness of future primary school teachers for professional activities.

Some aspects of preparation of future primary school teachers for application of technology of development of critical thinking in educational process are considered. The essence and structure of readiness of future primary school teachers for application of technology of development of critical thinking in educational process are opened.

The works of different authors on the problem of forming readiness for professional activity are analyzed. The existing definitions of the terms "readiness", "readiness for action", "training" and "professional training" are studied.

The essence of the basic construct is revealed - "preparation of future primary school teachers for the application of the technology of critical thinking development in professional activity".

The professional training of future primary school teachers for the application of this technology in educational activities is defined as a holistic, consistent and creatively oriented process of acquiring competencies, which gives the specialist the opportunity to become professional in accordance with the requirements and content of school basic training.

The concept of "readiness of the future primary school teacher to apply the technology of development of critical thinking in the educational process" is formulated.

Four structural components of readiness for application of technology of development of critical thinking in educational process are allocated: motivational; cognitive; operational and activity; reflexive-corrective.

Key words: *readiness, readiness for action, preparation, professional training, primary school teacher, technology of critical thinking development.*

УДК 378.22

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.74.02>

Васильєва М. П.

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ
ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В СИСТЕМІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА**

Розглядаються особливості підготовки викладачів іноземної мови до професійної діяльності в системі освіти дорослих Республіки Польща. До основних типів навчальних закладів, в яких здійснюється підготовка викладачів іноземних мов, належать класичні університети, педагогічні університети та академії. Зазначено, що для здійснення професійної діяльності в системі освіти дорослих необхідно мати освітньо-кваліфікаційний рівень магістра. Існує декілька способів здобути кваліфікацію викладача іноземної мови. Найбільш розповсюджений – вступити на філологічний факультет університету за напрямом підготовки "викладач". Існує національний стандарт підготовки викладачів іноземної мови. Підготовка магістрів не може тривати менше, ніж три семестри. Підготовка до професійної діяльності включає предметну, психолого-педагогічну та методичну підготовку. Освітній стандарт надає детальну характеристику результатів навчання, які складаються зі знань, умінь та соціальних компетенцій. Навчальні програми та критерії вступу кожен вищий навчальний заклад установлює самостійно. Вивчено зміст навчальних програм підготовки викладачів іноземних мов трьох провідних університетів Польщі: Варшавського, Жешувського та Опольського. Відзначено як різний склад дисциплін, так і різне співвідношення годин, відведених на предметну, психолого-педагогічну та методичну підготовку. Сильними сторонами Варшавського університету є велика увага до підготовки викладачів іноземних мов саме до роботи з дорослою аудиторією, а також порівняльні, культурні та європейські аспекти навчання викладачів іноземної мови. Випускники вищу можуть викладати відразу дві іноземні мови. У Жешувському університеті велика увага приділяється філологічній підготовці фахівців. Опольський університет надає ґрунтовну підготовку з основ наукових досліджень та дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Ключові слова: *викладач іноземної мови, іноземна мова, професійна діяльність, система освіти дорослих, університет, ступінь магістра, освітній стандарт, навчальна програма, педагогічна практика.*

У зв'язку з процесами євроінтеграції та глобалізації багато уваги у нашому суспільстві приділяється вивченню іноземних мов. Одне із завдань вищої освіти – підготувати викладачів, які зможуть розвинути навички користування іноземною мовою у осіб різного віку. Уже багато зроблено для того, щоб удосконалити підготовку вчителів іноземних мов для дитячих садків та середніх шкіл, проте шляхи модернізації підготовки викладачів іноземних мов для роботи з різними категоріями дорослого населення ще потребують вдосконалення. Цікавим і актуальним, на нашу думку, є вивчення досвіду організації підготовки викладачів іноземної мови до професійної діяльності у сфері освіти дорослих в європейських країнах, зокрема в Республіці Польща, яка є найближчим географічним сусідом нашої держави. Республіка Польща у 1999 р. приєдналася до Болонського процесу, з 1 травня 2004 р. є повноцінним членом Європейського Союзу і, безперечно, вже має певний позитивний досвід освітніх реформ.

Наукові розвідки українських та зарубіжних учених уже торкалися певних аспектів зазначеної проблеми. О. В. Вахріна, М. О. Карпуленко, О. І. Ковінар, І. П. Лапушинський, Ю. Ю. Янісів вивчали систему вищої освіти Польщі в європейському просторі. Дослідження І. Голуб, Ю. Гришук, М. Жулінської, О. В. Майборода присвячено різним аспектам реформування вищої освіти Республіки Польща. У працях О. Біляковської, К. М. Біницької, А. Василюк, О. В. Вознюк, А. Грабовець, Т. Є. Кристопчук, В. В. Павленко розглядаються особливості педагогічної освіти та підготовки педагогічних кадрів Республіки Польща. Вчені Л. Загоруйко, І. Онишук та О. Р. Круглій вивчали тенденції розвитку іншомовної освіти у Польщі й Україні. У наукових працях С. П. Деркач, С. П. Каричковської, Б. Піотровської, П. Е. Гебал та М. Дж. Нарака описано особливості підготовки вчителів іноземних мов. Проте ще немає досліджень, які б торкалися різних аспектів підготовки викладачів іноземної мови в Республіці Польща саме для роботи в системі освіти дорослих.

Мета статті – вивчення особливостей підготовки викладачів іноземної мови до професійної діяльності в системі освіти дорослих Республіки Польща.

Підготовка викладачів іноземних мов до професійної діяльності в системі освіти є однією з найважливіших функцій вищих навчальних закладів Республіки Польща. До основних типів навчальних закладів, в яких здійснюється підготовка викладачів іноземних мов, належать класичні університети, педагогічні університети та академії.

Зауважимо, що в польській мові термін *nauczyciel* (вчитель, викладач) застосовується для позначення як спеціалістів, які працюють у школах, так і викладачів, котрі здійснюють професійну діяльність у системі освіти дорослих.

Підготовка спеціалістів з іншомовних мов здійснюється за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр (*licencjat*) та магістр (*magister*).

Проте випускники, які мають ступінь бакалавра, мають право працювати лише в дошкільних навчальних закладах та в початковій школі. Для здійснення професійної діяльності в системі освіти дорослих необхідно мати освітньо-кваліфікаційний рівень магістра.

Сьогодні існує декілька способів здобути кваліфікацію викладача іноземної мови в системі освіти дорослих. Найбільш розповсюджений – вступити на філологічний факультет університету за спеціальністю “викладач” (*nauczyciel*). Проте існують й інші способи. Якщо людина має ступінь магістра іноземної філології за напрямом “прикладна лінгвістика” і згодом вирішила зайнятися викладацькою діяльністю, їй необхідно отримати додаткову кваліфікацію за напрямом “педагогіка”. Викладати іноземну мову можуть також особи, які отримали освітньо-кваліфікаційний рівень магістра з будь-якої спеціальності в країні, де іноземна мова є офіційною, та мають педагогічну підготовку. Викладачами іноземної мови в системі освіти дорослих можуть працювати особи, які мають ступінь магістра з будь-якої спеціальності, склали міжнародний іспит з іноземної мови на рівні C1 або C2 та мають педагогічну підготовку (або довідку про здачу державного іспиту вчителя другого рівня з даної іноземної мови). Право викладати іноземну мову в усіх типах шкіл мають також випускники педагогічних коледжів іноземних мов [5].

Основні нормативні документи, які регулюють підготовку викладачів іноземних мов у системі освіти дорослих, є: Закон про вищу освіту і науку від 20 липня 2018 р., який набрав чинності 1 жовтня 2018 р.; Розпорядження міністра науки і вищої освіти від 25 липня 2019 р. про стандарт підготовки до виконання професії вчителя; Розпорядження міністра національної освіти від 1 серпня 2017 р. про конкретні рівні кваліфікації, необхідні вчителям; Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання; Європейське мовне портфоліо та інші документи і рекомендації Ради Європи.

Відповідно до стандарту підготовки викладачів [6], підготовка магістрів не може тривати менше ніж три семестри. Навчання на заочному відділенні може бути довшим. Найменша кількість кредитів ECTS, яку необхідно отримати під час навчання на другому ступені підготовки викладачів – 90. Кількість семестрів, профіль навчання, кількість балів за європейською кредитно-трансферною системою (ECTS), необхідних для завершення навчання, кількість годин на проходження практик та здійснення наукових робіт за спеціальністю зазначено у програмі навчання (*program studiów*), яку кожен вищий навчальний заклад укладає окремо.

Підготовка до професійної діяльності включає предметну та педагогічну підготовку. Педагогічна підготовка складається з психолого-педагогічної та дидактичної підготовки. Дидактична підготовка охоплює основи дидактики та постановку голосу, а також дидактичну підготовку до викладання основного предмета (іноземної мови). Окрім основної іноземної мови, обов'язковим є вивчення другої іноземної мови. Студенти обов'язково проходять педагогічну практику. Навчання відбувається на стаціонарній та заочній формах. Усі студенти мають можливість долучитися до програм міжнародних обмінів. Освітній стандарт також надає детальну характеристику результатів навчання, які складаються зі знань, умінь та соціальних компетенцій.

Критерії вступу на другий рівень навчання кожен вищий навчальний заклад установлює самостійно. Це можуть бути письмовий іспит або тест, усний іспит, співбесіда, конкурс дипломів про вищу освіту або декілька з перерахованих елементів.

Наступний наш крок – вивчити програми підготовки викладачів іноземних мов на філологічних факультетах провідних університетів Польщі за напрямом підготовки “викладач”.

Розглянемо особливості підготовки викладачів іноземної мови в системі освіти дорослих в одному з найбільших, найпрестижніших та найпрогресивніших вищих навчальних закладів Республіки Польща – Варшавському університеті.

Університет проводить підготовку викладачів англійської, французької, німецької, італійської, української, білоруської, угорської, російської, румунської, сучасної грецької та балтійських мов. В університеті також функціонує Центр підготовки викладачів іноземної мови та європейської освіти. Підготовка викладачів іноземної мови освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр” триває два роки, тобто чотири семестри.

Цікаво дослідити освітню програму підготовки за спеціальністю “англійська мова” [4]. Вступити на перший рік денного навчання другого циклу можуть особи, які здобули ступінь бакалавра у польському університеті в галузі викладання іноземних мов відповідно до стандартів освіти, що готують до виконання професії вчителя.

Бал за вступне випробування складається з: 1) оцінки, отриманої за диплом про закінчення першого ступеню навчання (максимальна кількість балів – 50); 2) результату співбесіди щодо іноземної дидактики та питань, пов’язаних з опікою та виховною роботою з учнями. Ці аспекти були вивчені під час навчання на першому ступені на напрямом викладання іноземних мов (бесіда польською мовою, максимальна кількість балів – 50). Умовою зарахування на навчання є отримання кандидатом не менше 25 балів зі співбесіди. Кінцевим результатом є сума отриманих балів. Можна отримати максимум 100 балів. Прийом на навчання ґрунтується на ранжируванні до досягнення межі наявних місць.

Співбесіда складається з трьох частин. Спочатку кандидат коротко розповідає про свої інтереси, спостереження та професійний досвід, а також плани на майбутнє. Потім він представляє бачення свого магістерського дослідження: визначає предмет та проблему дослідження, а також спосіб, за допомогою якого він планує вивчати ці питання. Після цього студент витягує дві картки з питаннями. Перелік питань для підготовки до вступного іспиту пропонується заздалегідь. Кандидат вибирає одну тему з двох запропонованих та повинен виступити з нею перед комісією, члени якої можуть задати йому додаткові запитання щодо цієї теми. За першу і другу частини співбесіди абітурієнт може отримати від 0 до 15 балів, за третю частину – від 0 до 20 балів (усього максимум 50 балів).

Розглянемо програму підготовки студентів другого ступеню напряму навчання “англійська мова”. Цикл спеціальних дисциплін складається з таких предметів: “Академічне спілкування англійською мовою”, “Англійська мова за професійним спрямуванням”, “Глотодидактика – дослідження з мовної освіти”, “Навички міжособистісного спілкування та ведення переговорів”, “Мовознавство для вчителів”, “Британська література для викладачів мови ІІ”, “Культура та історія та Великобританії викладачів мови ІІ”, “Культура та історія США для викладачів мови ІІ”, “Американська література для викладачів мови ІІ”, “Літературознавство та культурологія у навчанні мови”, “Оволодіння іноземною мовою”. Другою іноземною мовою є французька або німецька. Предмети з вивчення цих іноземних мов: “Академічне спілкування французькою/німецькою мовою”, “Французька/німецька мова за професійним спрямуванням”, “Культура та історія німецьких/франкомовних країн для викладачів мови ІІ”, “Німецька/франкомовна література для викладачів мови ІІ”, “Предметна дидактика”. Заняття проходять у формі лекцій та практичних занять.

Психолого-педагогічна підготовка містить такі дисципліни: “Педагогічна психологія”, “Педагогіка молоді та елементи андрагогіки”, “Предметна дидактика у вищих навчальних закладах”, “Предметна дидактика – нові технології навчання”, “Планування занять з іноземної мови”. Студенти проходять педагогічну практику як із викладання англійської, так і з викладання французької або німецької мови. Проходження педагогічних практик передбачене на протязі всього курсу навчання. У цілому на різні види педагогічної практики відводиться 150 годин (10 кредитів ECTS).

Курс навчання також містить предмети на вибір, серед яких – “Навчання з охорони здоров’я та безпеки з долікарською допомогою (молодь та дорослі)”, “Міжнародні тенденції в освіті”, “Розвиток учителя та планування кар’єри”, “Основи зміцнення здоров’я та профілактики захворювань для вчителів”, “Культура мови та спілкування”, “Організація роботи школи з елементами освітнього права та закону про вищу освіту”, “Захист інтелектуальної власності в роботі викладача”.

Студенти починають роботу над дипломним проєктом з першого року навчання в магістратурі, тобто робота ведеться на протязі чотирьох семестрів.

Ще одним із провідних навчальних закладів Республіки Польща є Жешувський університет. На філологічному факультеті Жешувського університету здійснюється підготовка викладачів англійської, німецької, російської та польської мов [3]. Для того щоб вступити на другий рівень навчання спеціальності “викладач іноземної мови”, необхідно надати диплом про завершення І ступеню навчання у галузі англійської філології, прикладної лінгвістики (з англійською мовою як провідною) або в іншій галузі неолінгвістики. В останньому разі абітурієнт повинен додатково мати сертифікат, що підтверджує знання англійської мови на рівні не менше С1 Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти. Спеціалізація з викладання вимагає, щоб кандидат до вступу пройшов частину освітнього стандарту, що готує до професії викладача. Він повинен мати психолого-педагогічну підготовку, володіти знаннями з основ дидактики та часткову підготовку в галузі дидактики англійської мови. Під час вступу до уваги беруться оцінка та випускний іспит зі спеціальності та середня оцінка диплому про закінчення першого ступеню навчання.

Навчання на другому ступені філологічного факультету триває чотири семестри. Предметна підготовка складається з таких дисциплін: “Практикум англійської мови”, “Практична стилістика”, “Переклад спеціальних текстів”, “Усний переклад”, “Вибрані елементи теорії та антропології літератури”.

Групи предметів на вибір складаються з групи літературо- та культурознавчих дисциплін “Сучасна британська драма” / “Постколоніальна література”, “Британський роман ХХ століття” / “Історія англійсько-польських стосунків”, “Американська новела” / “Література країн Співдружності нації”, “Американське суспільство” / “Модель особистості в Британії” та з групи мовознавчих дисциплін “Прикладна лінгвістика” / “Різновиди англійської мови”, “Соціолінгвістика” / “Табу та евфемізми в мові”, “Прагматика і прагмалінгвістика” / “Теорія спеціального перекладу”, “Основи когнітивної лінгвістики” / “Вступ до лексикографії”. У кожному семестрі студент може вибрати лише один предмет на вибір.

Предмети психолого-педагогічної та дидактичної підготовки в Жешувському університеті об’єднані в одну групу дисциплін. Це дисципліни: “Педагогіка”, “Психологія”, “Засвоєння іноземної мови”, “Викладання іноземної мови”, “Спілкування в освіті”. Студенти зобов’язані пройти педагогічну практику (30 годин у вересні після другого семестру та 30 годин у четвертому семестрі). Загальна тривалість практики – 60 годин (4 кредити ECTS).

Дещо відрізняється підготовка викладачів англійської мови в Опольському університеті [3]. Вступ базується на результатах диплому бакалавра. Апліканти також повинні надати сертифікат, що підтверджує їх володіння англійською мовою на рівні С1 Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти. Основний курс присвячений удосконаленню навичок володіння англійською мовою до рівня С2. На курсі відбувається продовження роботи над чотирма видами мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, говоріння). У третьому семестрі студентам пропонують скласти міжнародний іспит з англійської мови на рівні С2. На курс практичної англійської відводиться 210 годин (17 кредитів). Головними предметами є “Інформаційно-комунікаційні технології для викладачів”, “Методи і напрями наукових досліджень”, “Основи статистики”. Дисципліни на вибір: “Статистичний аналіз”, “Дослідження з оволодіння другою мовою”, “Підготовка до написання дипломної роботи”. Велика увага приділяється психолого-педагогічній підготовці майбутніх викладачів. Студенти вивчають дисципліни: “Загальна психологія”, “Основи педагогіки”, “Основи підготовки викладачів”, “Індивідуалізація навчального процесу з елементами тьюторингу”, “Вікова та педагогічна психологія”, “Педагогіка шкіл”, “Предметна дидактика”, “Постановка голосу”. У цілому на вивчення психолого-педагогічних дисциплін відводиться 390 годин (22 кредити ECTS). У першому, другому та третьому семестрах студенти проходять педагогічні практики в різних типах навчальних закладів, загальна тривалість яких – 150 годин (10 кредитів ECTS).

Для того щоб завершити програму навчання та отримати диплом, студенти повинні: досягти результатів навчання, зазначених у даній навчальній програмі й отримати щонайменше 90 кредитів ECTS; скласти підсумковий іспит та отримати позитивну оцінку за наукове (магістерське) дослідження.

Слід зауважити, що в Республіці Польща вживаються заходи для поліпшення рівня підготовки педагогічних кадрів. Починаючи з 2022–2023 рр. тільки вищі навчальні заклади, які проводять наукові дослідження та використовують новітні наукові розробки в галузі педагогічної освіти, матимуть право на підготовку педагогів. Планується переглянути стандарти підготовки, положення про кваліфікацію та розробити нові шаблони навчальних програм, в яких більше уваги буде приділятися практичній підготовці та підтримці учнів з особливими освітніми потребами [1, с. 5].

Висновки. У зв’язку з процесами євроінтеграції, глобалізації та створенням єдиного освітнього простору Республіці Польща вдалося значно модернізувати та вдосконалити систему вищої освіти, зокрема систему підготовки викладачів іноземних мов. Вищі навчальні заклади мають автономію у розробленні навчальних планів та програм, тому ми бачимо як різний склад дисциплін, так і різне співвідношення годин, відведених на предметну, психолого-педагогічну та методичну підготовку. Варшавський університет є одним із провідних вищих навчальних закладів у підготовці викладачів іноземної мови, сильними сторонами якого є велика увага до підготовки викладачів іноземних мов саме до роботи з дорослою аудиторією, а також порівняльні, культурні та європейські аспекти навчання викладачів іноземної мови. Програма підготовки викладачів у Варшавському університеті є унікальною завдяки тому, що вона забезпечує підготовку викладачів відразу з двох іноземних мов. У Жешувському університеті велика увага приділяється філологічній підготовці фахівців. Опольський університет вважає за необхідне надати студентам ґрунтовну підготовку з основ наукових досліджень та дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Наступні завдання нашого дослідження – порівняти підготовку викладачів іноземної мови до професійної діяльності в системі освіти дорослих у вищих навчальних закладах Республіки Польща й України та запропонувати шляхи використання позитивного досвіду підготовки викладачів іноземної мови в Польщі в практику підготовки викладачів України.

Використана література:

1. The Education and Training Monitor 2019. Poland. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2019. 22 p.
2. Uniwersytet Opolski. English Philology Teacher Training Programme. URL : <http://epttp.wfil.uni.opole.pl/english-philology-teacher-training-programme/> (дата звернення: 16.08.2020).
3. Uniwersytet Rzeszowski. URL : <https://ur.edu.pl/kolegia/kolegium-nauk-humanistycznych/student/kierunki-studiow> (дата звернення: 15.08.2020).
4. University of Warsaw. Centre for Foreign Language Teacher Training and European Education. URL : <http://informatorects.uw.edu.pl/en/faculties/41000000/> (дата звернення: 12.08.2020).

5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. URL : <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170001575> (дата звернення: 30.07.2020).
6. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. URL : <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001450> (дата звернення: 30.07.2020).

References:

1. Monitoryng oświaty i kształcenia 2019 [The Education and Training Monitor 2019]. Polska. Liuksemburg: Uprawnienia publikacji Europejskiego Sojuzu, 2019. - 22 s.
2. Opolski uniwersytet. Program nauczania wykładach analitycznej filologii [University of Opole]. URL: <http://epttp.wfil.uni.opole.pl/english-philology-teacher-training-programme/> (Data zwrócenia: 16.08.2020)
3. Zeszyt uniwersytecki [University of Rzeszow]. URL: <https://ur.edu.pl/kolegia/kolegium-nauk-humanistycznych/student/kierunki-studiow> (Data zwrócenia: 15.08.2020)
4. Warszawski uniwersytet. Centrum przygotowania do nauki i kształcenia w języku obcym [University of Warsaw]. URL: <http://informatorects.uw.edu.pl/en/faculties/41000000/> (Data zwrócenia: 12.08.2020)
5. Rozporządzenie Ministra nauki i wyższej oświaty z dnia 25 lipca 2019 roku o standardzie przygotowania do wykonywania profesji nauczyciela [Order of the Minister of Science and Higher Education of July 25, 2019 on the Standard of Preparation for the Profession of a Teacher]. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170001575> (Data zwrócenia: 30.07.2020)
6. Rozporządzenie Ministra narodowej oświaty z dnia 1 sierpnia 2017 roku o konkretnych poziomach kwalifikacji, niezbędnych dla nauczycieli [Order of the Minister of National Education of August 1, 2017 on the Specific Levels of Qualifications Required for Teachers]. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001450> (Data zwrócenia: 30.07.2020)

Vasylieva M. P. Organizational and pedagogical principles for training foreign language teachers for professional activity in the system of teaching adults of the Republic of Poland

The article considers the peculiarities of preparation of foreign language teachers for professional activity in the system of adult education of the Republic of Poland. The main types of educational institutions in which foreign language teachers are trained are classical universities and pedagogical universities and academies. It is noted that it is necessary to have a master's degree to carry out professional activities in the system of adult education. There are a few ways to qualify as a foreign language teacher. The most common one is to enter the philological faculty of the university and receive a specialization of teacher training. There is a national standard for foreign language teachers' education. The preparation to get a master's degree cannot be shorter than three semesters. Preparation for professional activity includes subject-specific, psychological-pedagogical and methodical training. The educational standard provides a detailed description of learning outcomes, which consist of knowledge, skills and social competencies. Curricula and admission criteria are set by each higher educational institution independently. The content of the initial training programmes for training foreign language teachers at three leading Polish universities are studied. They are the University of Warsaw, the University of Rzeszów and the University of Opole. The subjects in the curriculum differ from university to university. The number of hours devoted to the study of subject-matter, psychological-pedagogical, and methodological disciplines is different, too. The strengths of the University of Warsaw are the great attention to training foreign language teachers to work with adults, as well as the comparative, cultural and European aspects of foreign language teachers' preparation. Warsaw University graduates are prepared to teach two foreign languages. The University of Rzeszów pays a lot of attention to the philological training of specialists. The University of Opole provides for thorough training of the foundations of scientific research and psychological and pedagogical preparation.

Key words: *foreign language teacher, foreign language, professional activity, adult education system, university, master's degree, educational standard, curriculum, pedagogical practice.*